

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala
Sosiaalialan koulutusohjelma

Marjo Suomalainen, Susanna Talikka ja Minna Viljakainen

Päiväkeskus Kaartinkulma arjen tukijana

Tiivistelmä

Marjo Suomalainen, Susanna Talikka ja Minna Viljakainen
Päiväkeskus Kaartinkulma arjen tukijana, 31 sivua, 2 liitettä
Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveystieteiden, sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö 2013
Ohjaaja: Lehtori Leena Byckling, Saimaan ammattikorkeakoulu

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin päiväkeskus Kaartinkulman roolia arjen tukijana asiakkaan näkökulmasta. Selvityksen tavoitteena oli tuoda esille asiakkaiden ajatuksia päiväkeskus Kaartinkulmasta arjen tukijana. Päiväkeskus Kaartinkulma on Lappeenrannan kaupungin ja seurakuntayhtymän ylläpitämä vuonna 1999 perustettu päiväkeskus ja sen toiminnan periaatteena on matalakynnyksisyys ja avoimuus. Työssämme selvitimme, mitä hyötyä päiväkeskus Kaartinkulmasta on asiakkaille, ja miten toimintaa voisi kehittää.

Kohdejoukkona opinnäytetyössä olivat päiväkeskus Kaartinkulman toimintaan keväällä 2013 osallistuneet henkilöt. Aineistonkeruumenetelmänä oli puolistrukturoitu teemahaastattelu, joka toteutettiin yksilöhaastatteluina kesäkuussa 2013. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä, eli alkuperäisilmauksista muodostettiin ala-, ylä- ja pääluokkia. Pääluokista muodostuivat tutkimuksen teemat.

Selvityksestä ilmenee, että asiakkaiden näkökulmasta päiväkeskus Kaartinkulma toiminnan hyödyt olivat sosiaalisia, taloudellisia, arjen hallintaa ylläpitäviä ja virkistyskäyttöisiä. Tulosten mukaan toimintaa voisi kehittää lisäämällä ryhmätoimintaa. Lisäksi toivottiin ryhmätoimintaa erityisesti naisille. Selvityksen tulosten perusteella voimme todeta, että päiväkeskus Kaartinkulman rooli asiakkaidensa arjen tukijana on merkittävä. Näin ollen se kolmannen sektorin toimijana on tärkeä osa päihdepalveluita sekä myös koko yhteiskunnan palvelujärjestelmää.

Asiasanat: arjen hallinta, vertaistuki, yhteisöllisyys, päiväkeskus

Abstract

Marjo Suomalainen, Susanna Talikka and Minna Viljakainen
Kaartinkulma Day Centre as a support in everyday life, 31 pages, 2 appendices
Saimaa University of Applied Sciences
Health Care and Social Services, Lappeenranta
Degree Programme in Social Services
Bachelor's Thesis 2013
Instructor: Senior Lecturer Leena Byckling

This thesis considers the role of Kaartinkulma Day Centre as a support in everyday life from the viewpoint of its clients. The aim of the study was to clarify how Kaartinkulma Day Centre's clients see its role in their everyday lives. Kaartinkulma Day Centre, founded in 1999, is maintained by the City of Lappeenranta and its Evangelic Lutheran churches. Its activities aim to be easily accessible and open to everyone. Our thesis examined the ways in which Kaartinkulma Day Centre benefits its clients and how its activities could be further developed.

The target group of the study consisted of persons participating in the activities of Kaartinkulma Day Centre in the spring of 2013. The material was collected by means of a semi-structured thematic interview carried out as individual interviews in June 2013. The material was analyzed using a data-based content analysis, i. e. the original utterances were divided into sub-, super- and main classes. The main classes constituted the themes of the study.

According to the results of the study, Kaartinkulma Day Centre's clients regard its activities as beneficial in social, economic and recreational respects as well as helpful towards the management of everyday life. The results suggest that the Centre's activities could be developed by increasing group activities. Furthermore, the clients expressed the wish that group activities be offered especially for women. The study indicates that Kaartinkulma Day Centre has a significant role in supporting the everyday life of its clients. As a third sector agency, it thus forms an important part of substance abuse services as well as of the service system of society as a whole.

Key words: management of everyday life, peer support, communality, day centre

SISÄLTÖ

1 Johdanto	5
2 Päihderiippuvuus ja elämänhallinta.....	6
2.1 Päihderiippuvuus.....	6
2.2 Päihteiden käytön tasot	6
2.3 Päihdetyön moninaisuus	7
2.4 Elämänhallinta.....	9
2.5 Syrjäytyminen ja sen ehkäisy	9
3 Yhteisöllisyys ja vertaistuki.....	10
3.1 Yhteisöllisyys.....	10
3.2 Vertaistuki.....	11
4 Päiväkeskustoiminta arjen tukena.....	12
4.1 Päiväkeskustoiminta.....	12
4.2. Päiväkeskustoiminnan lähtökohdat	13
4.3 Päihdetyön päiväkeskus Kaartinkulma	14
5 Opinnäytetyön tavoitteet ja toteutus.....	16
5.1 Kohderyhmä ja tutkimustyyppi.....	16
5.2 Aineistonkeruu.....	17
5.3 Aineiston analysointi.....	18
5.4 Eettisyys	20
5.5 Luotettavuus.....	21
6 Asiakkaiden kokemat hyödyt.....	22
6.1 Sosiaalinen kanssakäyminen	22
6.2 Taloudellinen apu	24
6.3 Arjen hallinta.....	25
6.4 Virkistäytyminen	25
7 Päiväkeskus Kaartinkulman kehittämistoiveet	26
8 Pohdinta.....	27
Lähteet.....	31

Liitteet

Liite 1 Saatekirje

Liite 2 Haastattelurunko

1 Johdanto

Köyhyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen ehkäiseminen on yksi Jyrki Kataisen hallitusohjelman kolmesta painopistealueesta vuosille 2011 – 2015. Syrjäytymistä voidaan ehkäistä vähentämällä työttömyyttä ja köyhyyttä sekä ihmisten näköalattomuutta ja osattomuutta. Työttömyys ja riippuvuudet ovat tekijöitä, jotka voivat joko yhdessä tai erikseen johtaa syrjäytymiseen ja sosiaalisen toimintakyvyn romahtamiseen. Sosiaalialan työssä nousee usein esille resurssien riittämättömyys. Henkilöstövähennykset esimerkiksi julkisella sektorilla lisäävät painetta kolmannen sektorin toimijoille.

Päiväkeskustoiminta on yksi tapa ehkäistä syrjäytymistä. Päiväkeskustoiminta tarkoittaa muun muassa päihdeongelmallisille suunnattua arjen elämistä tukevaa paikkaa, jonka toiminnassa noudatetaan matalan kynnyksen ja avoimuuden periaatetta.

Lappeenrannassa sijaitseva päiväkeskus Kaartinkulma tarjoaa omaehtoisen toiminnan ja kokoontumisen lisäksi paikan erilaisille työtoiminnoille, opiskelijoille, yhdyskuntapalvelulle, vapaaehtoistyölle, toisinaan pienryhmille, ruoka-avun hakijoille, diakonin kohtaamiselle ja keskinäiselle sosiaaliselle tapaamiselle.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on selvittää päiväkeskus Kaartinkulman roolia kävijöiden arjen tukijana ja toimintakykyä ylläpitävänä kolmannen sektorin toimijana. Aihe on työelämälähtöinen ja yhteistyötaho on seurakunta. Koska sekä päihdetyö että päiväkeskustoiminta sekä sen vaikuttavuus päihdeettömyyttä ja elämän hallintaa tukevana toimijana, kiinnostivat kaikkia kolmea opinnäytetyön tekijää, päätettiin opinnäytetyö tehdä yhdessä.

Sosiaalialan ammattilaiset tarvitsevat taitoa nähdä yksilö osana yhteiskuntamme rakennetta ja palvelujärjestelmää ja tämän tunnistamisen kautta taitoa tarjota asiakkaalle oikeanlaista tukea, ohjausta ja elämää helpottavia palveluja arkeen.

Selvityksestä on hyötyä seurakunnan päihde- ja kriminaalityölle tai kun he perustelevat päiväkeskuksen toimintaa esimerkiksi toiminnan rahoittajille. Selvityksen perusteella päiväkeskus Kaartinkulma saa toiminnastaan myös sen an-

siosta palautetta ja pystyy kehittämään toimintaa jatkossa asiakkaiden tarpeita vastaavaksi. Tavoitteena on saada myös asiakkaiden ääni kuuluviin ja osallistaa heidät itseään koskevan toiminnan kehittämiseen ja päätöksentekoon.

Opinnäytetyö koostuu teoriaosasta ja selvitysosuudesta. Teoriaosassa käsitellään päihderiippuvuutta, elämänhallintaa, yhteisöllisyyttä ja vertaistukea sekä päiväkeskustoimintaa. Selvitysosuudessa kerrotaan opinnäytetyöprosessista sekä esitellään selvityksessä saadut tulokset.

2 Päihderiippuvuus ja elämänhallinta

2.1 Päihderiippuvuus

Päihteet vaikuttavat keskushermostoon ja niitä käytetään niiden psyykkisten vaikutusten vuoksi. Laillisia päihteitä ovat alkoholi ja tupakka ja laittomia huumeaineita. Päihteidenkäyttöön vaikuttavat esimerkiksi päihteiden halutut vaikutukset sekä niiden ominaisuudet ja saatavuus. Käyttötilanteet, tavat ja ympäristö vaihtelevat samoin kuin päihteiden käyttäjien omat tavoitteet ja toiveet. (Holmberg 2010, 11.)

Jokaisella käyttäjällä on omat syynsä ja motiivinsa käyttää päihteitä. Useat tekijät vaikuttavat siihen, muuttuuko esimerkiksi ihmisen kohtuullinen alkoholinkäyttö alkoholiriippuvuudeksi tai huumeekokeilu huumeriippuvuudeksi. Kaikki päihteitä käyttävät ihmiset eivät suinkaan tarvitse päihteiden vaikutusta samalla tavalla, eikä kaikista kokeilijoista tai kohtuukäyttäjistä tule päihderiippuvaisia. Olennaista on se, missä vaiheessa päihteidenkäyttö alkaa hallita ihmisen elämää. (Inkinen, Partanen & Sutinen 2000, 31.)

2.2 Päihteiden käytön tasot

Raitis ihminen ei käytä päihteitä ollenkaan. Kokeilukäyttö on sitä, että päihdettä käytetään muutamia kertoja, koska sitä on saatavilla. Kokeilija haluaa kokea päihteiden vaikutuksen itse ja ratkaisee tämän kokemuksen perusteella, jatkaako hän käyttöä vai lopettaako kokeilut. Satunnaiskäytöllä tarkoitetaan, että päihdettä käytetään silloin tällöin, kun sitä on saatavilla ja käyttöön on mahdollisuus. Päihteiden aiheuttama mielihyvän tunne ei satunnaiskäyttäjällä vaikuta kuiten-

kaan elämänhallintaan. Tapakäytöstä voidaan puhua, kun päihdettä käytetään toistuvasti tietyissä tilanteissa. Päihteen saaminen on silloin taattua ja vaikutukset haluttuja. Tapakäyttö voi olla riskikäyttöäkin, jos se uhkaa käyttäjän hyvinvointia ja terveyttä tai ei sovellu hänelle henkilökohtaisten psyykkisten tai fyysisten ominaisuuksien vuoksi. Ongelmakäytössä päihdettä käytetään välittämättä siitä vaarantaako käyttö terveyden, hyvinvoinnin tai sosiaaliset suhteet. Päihteen vaikutus käyttäjään on hallitseva ja näyttäytyy yleensä useammalla elämänaikavälillä. Alkoholin käytöstä puhuttaessa ongelmaikäyttöä jaetaan usein riskikäytöksi, haitalliseksi käytöksi tai riippuvuudeksi. Haitallisella käytöllä tarkoitetaan, että päihteitä käytetään entistä useammin, ja että käyttö on aiheuttanut ihmiselle psyykkisen tai fyysisen vaurion. (Holmberg 2010, 36.)

Päihderiippuvuus on kyseessä silloin, kun ihmisellä on pakonomainen tarve saada päihdettä jatkuvasti tai ajoittain eikä hän enää hallitse suhdettaan päihhteeseen. Riippuvuus voi olla fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista. Fyysisellä riippuvuudella tarkoitetaan, että elimistö on totunut päihhteeseen niin, että päihhteiden käyttämättömyys aiheuttaa vieroitusoireita. Psyykkisellä riippuvuudella tarkoitetaan päihhteiden käyttäjän kokevan päihteen ja sen vaikutuksen hyvinvoinnilleen välttämättömänä. Yleensä psyykinen riippuvuus alkaa kehittyä jo paljon aikaisemmin kuin fyysinen riippuvuus. Psyykkisen riippuvuuden katsotaan kytkeytyvän ihmisen persoonallisuuden kehitykseen. Sosiaalinen riippuvuus tulee esiin ihmisen kiinnittymisenä sellaiseen ympäristöön, jossa päihhteiden käyttö on keskeisessä roolissa. (Inkinen ym. 2000, 31.)

2.3 Päihdetyön moninaisuus

2000-luvulla Suomi on elänyt alkoholipoliittisesti haasteellista aikaa. Alkoholin suurkulutus on kasvanut ja päihdeasiakkaiden hoitoprosessit pidentyneet. 1990-luvulla päihdepalveluita ajettiin voimakkaasti alas ja laitospalveluja supistettiin. Resurssien heikkenemisen vaikutukset ovat nähtävissä tänäkin päivänä päihdehuollon palveluissa. (Peltoniemi 2013, 91.)

Kuntien on päihdehuoltolain mukaan huolehdittava siitä, että päihdehuolto järjestetään. Vaikka päihdehuoltolaki on sama, kunnat järjestävät päihdehuoltonsa eri tavoin ja palveluiden määrä vaihtelee. (Lappalainen-Lehto, Romu & Taski-

nen 2007, 129-130.) Päihdehuollon erityispalveluita käyttää noin 70 000-80 000 ihmistä. Suurkuluttajia arvioidaan nykyisin olevan noin puoli miljoonaa. (Peltoniemi 2013, 91.)

Yhteiskunnan palvelujärjestelmä ei kykene koskaan kustantamaan tarvittavaa päihdehaittojen hoitoa virkatyönä, erityisesti, jos se painottuu erityispalveluihin ja erikoissairaanhoidon. Päihdetyö tulisi nähdä osana terveyspalveluita ja -politiikkaa sekä ammattihenkilöiden perusammattitaitoa. Toimijat ovat osa moniammatillista verkostoa. Päihdetyön käytännön toteuttaminen kuuluu kaikille, jotka työskentelevät sosiaali- ja terveysalalla. Päihdetyössä tulee palveluiden samankaltaistamisen sijaan pyrkiä kohdennettuihin palveluihin. Hoitomuodoista tulisi kehittää monitasoisia ja rinnakkaisia, kuten monien muiden terveysongelmien kohdalla on tehty. Tukea tarvitsevien ihmisten ongelmat ovat moninaisia, ja tuen tulisi vastata tähän tarpeeseen. (Holmberg 2010, 31.)

Kansallisen Mieli-hankkeen yhtenä teemana on asiakkaan aseman vahvistaminen mielenterveys- ja päihdepalveluissa. Tämä tapahtuu järjestämällä palveluihin pääsy ja saatavuus kuten muuallakin sosiaali- ja terveydenhuollossa. Tahdosta riippumattoman hoidon perusteisiin mietitään muutoksia sosiaali- ja terveysministeriössä. Asiakkaan asemaan vaikuttaa keskeisesti perinteinen käsitys alkoholiongelmasta paheena, itse aiheutettuna ongelmana. Tällä näkökulmalla voi olla merkitys ongelman ehkäisyssä, mutta hoidossa se haittaa kaikkien asiensaisten toimintaa. Syyttelyiden sijaan tarvitaan auttavaa asennetta. (Peltoniemi 2013, 96, 97.)

Jan Holmbergin (2010) mukaan kuulee usein sanottavan, että päihdeongelmaisen kanssa työskentely on vaikeaa. Se ei ole kuitenkaan niin vaikeaa kuin luoviminen hoitoa kontrolloivassa byrokratiassa eli virkakoneistossa. Ihanteellinen tilanne olisi, että ihmisen olisi helppo hakeutua monimuotoisten peruspalveluiden asiakkaaksi ja hänet ohjattaisiin niiden kautta tarvittavaan hoitoon. Terveyspalveluita järjestettäessä tuleekin pohtia, saavatko päihdeongelmaiset hyvää ja laadukasta hoitoa. Hoitamalla tätä kasvavaa ihmisryhmää laadukkaasti autetaan laajempaakin joukkoa ihmisiä. Päihdeongelmaisten ihmisten hoitaminen koskettaa koko yhteiskunnan rakenteita monin eri tavoin - halusivatpa muut ihmiset tiedostaa heidän olemassaolonsa tai eivät. (Holmberg 2010, 32.)

2.4 Elämänhallinta

Päihderiippuvaiset ihmiset voivat hämmästellä ”normaalia” elämää ja arkea. Usein syyt elämänhallinnan ongelmiin ovat syvällä ja oman toiminnan ja tunteiden säätely voi olla haasteellista. Moninaisten asioiden kohtaaminen ilman vaihtoehtoja tekee ihmisen neuvottomaksi. Ympäristön odotukset ja toiveet vaikuttavat ihmisen tapaan toimia, ajatella ja toteuttaa itseään. Ne vaikuttavat myös hänen tottumuksiinsa, arvoihinsa, ymmärrykseensä ja tietoihinsa. Nykyään lisäpaineita tuottavat myös yhteiskunnalliset taloudellisuuden ja tehokkuuden ihanheet. Erilaisia päihteettömyyttä tukevia vaihtoehtoja on useita. Ihmiselle voidaan tarjota päihteiden käyttöä korvaavia toimintamalleja ja päihteettömyyttä suosivaa ympäristöä sekä kertoa erilaisista mahdollisuuksista avun saamiseen sekä vahvistaa hänen elämänhallintataitojaan. (Holmberg 2010, 47-49.)

Elämänhallinta ja arkielämän taidot voidaan liittää toisiinsa. Mikäli haluaa hallita omaa elämäänsä, on myös suoriuduttava arkielämän toiminnoista. Arjen toimintoihin osallistuminen ja niistä suoriutuminen on henkilökohtainen prosessi, jossa myös ympäristötekijöillä on vaikutusta. Elämänhallinnan käsite muodostuu sosiiaalipsykologisen näkökulman mukaan muun muassa hallinnan ja pystyvyyden tunteesta. Näillä tarkoitetaan luottamusta siihen, että omilla mahdollisuuksillaan ja toiminnoillaan vaikuttaa omaan elämäänsä. Elämänhallinnan käsitteen voi kyseenalaistaa toteamalla, että onko elämää mahdollista hallita? Ulkoisessa elämänhallinnassa on kyse ihmisen kyvystä pääpiirteittäin ohjata elämäänsä ja sen kulkua. Sisäisellä elämänhallinnalla taas tarkoitetaan ihmisen kykyä sopeutua erilaisiin elämäntilanteisiin, nähdä asiat parhain päin ja hyväksyä erilaiset tapahtumat osana elämän kokonaisuutta. Sisäinen hallinta ei tarkoita kuitenkaan alistumista ja antautumista. (Järvikoski & Härkäpää 2011, 140 – 141.)

2.5 Syrjäytyminen ja sen ehkäisy

Syrjäytymisen käsitteellä kuvataan nykyaikaista yhteiskunnallista huono-osaisuutta. Syrjäytyminen voi johtua muun muassa työttömyydestä, köyhyydestä, mielenterveysongelmista, alkoholisoitumisesta tai siitä, että joutuu yhteiskunnallisten vaikutusmahdollisuuksien ulkopuolelle. Syrjäytyminen haittaa ihmisen osallistumista täysipainoisesti normaaleihin yhteiskunnan toimintoihin. Ihmi-

set ovat erityisen alttiita syrjäytymiselle elämän muutoksissa, jotka liittyvät kouluun, opiskeluun, työ- tai parisuhteeseen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012.)

Yhteiskunta koostuu yhteisöistä, joiden osana ovat yksilöt. Ihmiset etsivät omien toiveidensa ja yhteisön hyväksynnän välistä tasapainoa. Yksilöllisyyden korostuminen on lisännyt toisaalta vapautta ja valinnan mahdollisuuksia, mutta toisaalta taas yksinäisyyttä, vieraantumista, turvattomuutta ja rajattomuutta. Ihminen tarvitsee oman, persoonallisen identiteetin lisäksi myös sosiaalisen identiteetin tai aseman, jotta voisi löytää oman paikkansa yhteiskunnassa. (Holmberg 2010, 12.)

Suomalaisen sosiaali- ja terveyspolitiikan tavoitteena on väestön hyvinvoinnin edistäminen ja ylläpitäminen. Syrjäytymisen ehkäisy on osa hyvinvointipolitiikkaa. Syrjäytymiseen tai sen ehkäisemiseen voidaan vaikuttaa myös muun muassa perhe-, nuoriso-, koulutus-, asunto- ja työttömyyspolitiikalla. Syrjäytymiskehityksen ennaltaehkäisemisessä merkityksellisiä ovat laaja-alaiset ja pitkäkestoiset tukitoimet. Verkostoituminen eri viranomaisten, järjestöjen ja yritysten välillä sekä yhteistyön kehittäminen ja tukeminen voivat muuttaa alkaneen syrjäytymiskehityksen suuntaa. (Inkinen ym. 2000, 113–114.)

Syrjäytymistä ehkäisevä ja yhteisöllisyyttä lisäävä, matalankynnyksen ja avoimuuden periaatteella toimiva päiväkeskus Kaartinkulma, tukee asiakkaan uudenlaista identiteetin rakentumista ja siten päihteettömän elämäntavan oppimista.

3 Yhteisöllisyys ja vertaistuki

3.1 Yhteisöllisyys

Yhteisö- nimityksellä kuvataan erilaisia ryhmämuodostelmia. Yhteisöllä tarkoitetaan ihmisten välisen vuorovaikutuksen tapaa, yhteisyyttä, ihmisten välisiä suhteita ja yhteisiä asioita. Yhteisöt luokitellaan usein niiden tavoitteiden ja vuorovaikutuksen muodon mukaan. (Lehtonen 1990, 15.)

Yksilö saa yhteisöstä turvaa. Yhteisön jäsen voi hahmottaa todellisuutta sellaisessa tilanteessa, jossa hän ei itse pysty saamaan tietoa. Ryhmä voi myös aut-

taa jäseniään hahmottamaan ympäristöään toisella tavalla. Yhteisöön liittyy vahvasti kokemuksellisuus. Kokemuksen laadusta riippuu, onko yhteisö tukea antava tai ei. Ihminen elää koko elämänkaarensa erilaisissa yhteisöissä, väljemmin tai tiiviimmin. (Parviainen 1997, 39-40.)

Yhteisöllisyydelle on Leena Eräsaaren (2007) mukaan kolme perusedellytystä. Ensimmäinen edellytys on se, että ihmiset ovat läsnä ja heillä on aikaa toisilleen. Yhdessä oleminen on kertomista ja kuuntelemista, mutta toisaalta se voi olla myös yhteistä hiljaisuutta. Yhteisöllisyyden toinen perusedellytys on paikka; yhdessä oleminen vaatii konkreettisen paikan, johon kokoontua. Kolmantena asiana yhteisöllisyys edellyttää pysyvyyttä, muuttumattomuutta ja rutiinimaisuutta. Näin ollen yhteisöt eivät voi perustua jatkuvaan muutokseen. (Autio & Rauhala, 2007, 13.)

3.2 Vertaistuki

Vertaistuella tarkoitetaan pienempää tai suurempaa ryhmää, joka kokoontuu säännöllisin väliajoin vaihtamaan ajatuksia ja kokemuksia. Ryhmä koostuu ihmisistä, joita yhdistää kokemusten samankaltaisuus. He saavat tukea jakamalla kokemuksia samassa elämäntilanteessa olevien ja samankaltaisia ongelmia kohdanneiden ihmisten kanssa. Keskeisintä on kokemus, ettei ole yksin elämäntilanteessaan ongelmiensa kanssa. Ryhmäläinen kokee hyväksyntää ja tulee kuulluksi tasavertaisesti. Vertaistuki perustuu vuorovaikutukseen, jossa ihmiset tukevat toisiaan. Vertaistukeen ei yleensä kuulu ammattiapua, mutta on olemassa myös ammatillisesti ohjattuja vertaistukiryhmiä. Toimintaa harjoitetaan monella tavalla. Ryhmä voi olla suuntautunut keskusteluihin tai yhteisiin harrastuksiin. Pääasia on, että ryhmäläiset löytävät mielekkään tavan toimia yhdessä ja että jokainen tuntee itsensä ryhmän jäsenenä tärkeäksi. (Terveystieteiden tutkimuskeskus ja hyvinvoinnin laitos 2013.)

4 Päiväkeskustoiminta arjen tukena

4.1 Päiväkeskustoiminta

Hyypän ja Ruuskasen (2002) mukaan järjestöt ja niiden seura-, kerho, harrastus- ja ryhmätoiminta ovat tärkeä osa yhteiskuntaa. Ne kokoavat ihmisiä yhteen sekä luovat yhteisöllisyyttä ja sosiaalista pääomaa. Samalla ne edistävät terveyttä, toimintakykyä ja sosiaalisuutta. Kansalaistoiminnan katsotaan vähentävän sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksia ja lisäävän hyvinvointia. Järjestöt tuottavat palveluita erityisesti marginaaliryhmille. Päihdetyön päiväkeskustoimijat luovat päihdeongelmallisille mahdollisuuden kokea yhteisöllisyyttä ja kehittää voimavaroja sosiaalisen kanssakäymisen avulla. (Heimonen 2007, 17-18.)

Heimosen (2007) mukaan päiväkeskustoiminta on saanut alkunsa 1960-luvulla vanhustyön parista. Silloin ikäihmisille perustettiin toimintakeskuksia vastaamaan hoidon ja tuen tarpeisiin. Päihdetyön pariin päiväkeskustoiminta tuli Ruotsista 1980-luvulla. Toimintaa tarjosi Sininauhaliitto. Päiväkeskusten tavoitteena oli tarjota mahdollisuus selvinpäin olemiseen ja tukea päihteettömyyttä. Päiväkeskusten toiminta alkoi muokkautua harrastusten parissa puuhastelusta kodin askareisiin ja erilaisiin kunnostustöihin. Toiminnan sisältöä pohdittiin paljon alkuvaiheessa ja tärkeänä pidettiin päiväkeskusten kykyä muokkautua asiakas- ja ympäristölähtöisesti. (Kukkonen 2009, 5-6.)

Päiväkeskustyössä verkostoituminen on nykyisin tärkeää. Verkostoituminen toteutuu esimerkiksi yhdessä sosiaali-, terveys- ja kasvatustoimijoiden kanssa. Moniammatillinen yhteistyö on tärkeää jatkuvuuden varmistamiseksi, resurssien jakamiseksi ja kehittämistyön toteuttamiseksi. Päiväkeskukset ovat merkityksellisiä myös palveluohjauksen näkökulmasta. (Heimonen 2007, 12.)

Suomessa päihdetyön päiväkeskustoimintaa ovat toteuttaneet esimerkiksi kunnat, seurakunnat, Sininauhaliitto, A-klinikkatoimi ja A-killat. Eri tahojen ylläpitämät päiväkeskukset ovat tuoneet mielekästä ajankäyttöä, tukea sekä yhteisöllisyyttä päihdeongelmista kärsiville. Päiväkeskukset ovat toimineet sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää täydentävänä ja siihen kuuluvana toimintana. Päiväkeskustyössä on tärkeää joustavuus ja arjen askareiden kautta toimintaan kannustaminen, minkä katsotaan tukevan osallisuuden ja tarpeellisu-

den tunnetta asiakkaissa. Päiväkeskuksissa on aina kiinnitetty huomiota henkilökohtaiseen tukeen. Luottamuksellisuus, käytännön toiminta ja yhdessäolo rakentavat suhdetta asiakkaan ja työntekijän välille, mikä taas puolestaan antaa tukea elämän haasteisiin ja mahdollisiin pulmatilanteisiin. (Kukkonen 2009, 6.)

4.2. Päiväkeskustoiminnan lähtökohdat

Päiväkeskukset tuottavat monille huonompiosaisille ihmisille terveyttä ja tasa-vertaisuutta. Päihteiden käytön seurauksena monen päihdeongelmaisen ihmisen sosiaalinen verkosto ja hyvinvointi ovat heikentyneet. Terveyden- ja hyvinvoinnin palvelut eivät useinkaan tavoita päihteidenkäyttäjiä. Päiväkeskus matalankynnyksen paikkana antaa mahdollisuuden itsestä huolehtimiseen esimerkiksi hygienian ja ravinnon saannin suhteen. Päiväkeskus voi olla asiakkaalle sosiaalisten kontaktien luomisen sekä mielekkään toiminnan paikka. Näin ollen sillä on kokonaisvaltaista hyvinvointia edistävä vaikutus. (Kukkonen 2009, 9.)

Päiväkeskukset tarjoavat monelle mahdollisuuden vapaaehtoistyöhön. Osallistumisella vapaaehtoistyöhön on todettu olevan merkitystä yksilön hyvinvointia mitattaessa. Vapaaehtois- ja vertaistoimintaan päiväkeskukset tarjoavat erilaisia vaihtoehtoja, usein kävijästä voi tulla vapaaehtoinen tai työntekijä. Tärkeää on, että yhteisöllisyyden kulttuuri yhteiskunnassamme jatkuu tulevaisuudessa. (Kukkonen 2009, 9.)

Toisinaan yhteisöt saattavat myös jättää ihmisiä toimintansa ulkopuolelle. Usein se ei kuitenkaan ole tarkoituksellista. Matalankynnyksen toiminnan ansiosta päiväkeskukset voivat tarjota hyväksyntää ja ihmisarvoista kohtelua kaikille. (Heimonen 2007, 18.)

Yksilön voimaantumisen näkökulmasta päiväkeskus tarjoaa sosiaalista pääomaa ja yhteisöllisyyttä. Hoivan ja huolenpidon myötä tunne omasta itsestä merkityksellisenä ja arvokkaana ihmisenä kasvaa vahvistaen identiteettiä. Mielikäs tekeminen ja selkeän päivärhythmin saavuttaminen lisäävät myönteisyyttä ja uskoa tulevaan. Tuki ja kannustaminen auttavat hahmottamaan oman elämän tarkoitusta ja lisäävät ihmisen näköalaa tulevaisuuteen. Ihmisen syrjäytymiskehitys muuttaa suuntaa ja tunne elämänhallinnasta kasvaa. (Kukkonen 2009, 10.)

Päiväkeskuksen asiakkaat muodostavat yhteisöjä. Yhteisöllä on yhteiset normit ja keskinäinen luottamus yhteisöön kuuluvien jäsenten kesken. Vertaistuen tavoin toiminta tukee sitoutumista ja avoimuutta. Yhteiset arvot ja kokemukset yhdistävät ja lisäävät yhteenkuuluvuuden tunnetta. (Heimonen 2007, 18.)

Päiväkeskus voi antaa puitteet työharjoittelulle tai työkokeilulle. Asiakslähtöisesti räätälöity toiminta vahvistaa asiakkaan elämän- ja arjenhallintaa sekä työ- ja toimintakykyä. Päiväkeskuksen avulla on mahdollista osallistua toimintaan pienin askelin, omien voimavarojen mukaan. Ajan myötä valmiudet paranevat ja asiakas on kykenevä etenemään kohti tavoitettaan, vaikkapa opiskelu- tai työelämään. (Kukkonen 2009, 10.)

4.3 Päihdetyön päiväkeskus Kaartinkulma

Lappeenrannan kaupunki ja seurakuntayhtymä ylläpitävät vuonna 1999 perustettua päiväkeskus Kaartinkulmaa. Päiväkeskus Kaartinkulmassa toteutetaan osallistavaa ja sitouttavaa työtettä. Tällä tarkoitetaan sitä, että asiakkaasta voi tulla työntekijä ja työllistymisen myötä elämänsuunta voi muuttua parempaan. Myös erilaiset projektit toimivat hyvin ihmisten aktivoijina. Päiväkeskuksen asiakkaista löytyy runsaasti eri alojen taitajia ja ammattilaisia, joten osaamista erilaisiin päiväkeskuksen tarjoamiin palveluihin löytyy omasta yhteisöstä. Henkilökunta on hankittu työvoimapolitiisin keinoin, jolloin henkilöstön palkkakuluja ei aiheudu ollenkaan. Tukityöllistetty ihminen saa palkkaa ja mielekästä tekemistä arkipäiväänsä. Valvojat hoitavat Kaartinkulmaa hyvin itsenäisesti. Valvojia on paikalla aina vähintään kaksi. Ammatillisia pätevyysvaatimuksia ei valvojana toimimiselle ole asetettu. (Kukkonen 2009, 12.)

Kaartinkulmassa asiakkaille on tarjolla erilaista vapaaehtoista viriketoimintaa. Päiväkeskuksen tiloissa voi pelata biljardia, katsella televisiota, kuunnella musiikkia, käyttää tietokonetta ja Internetiä, tehdä käsi- tai puutöitä sekä pelata erilaisia pelejä. Tarjolla on aina kahvia ja teetä. Myös hiustenleikkuuta ja vaatteiden korjausompelua on niitä tarvitseville.

Seurakunta tarjoaa Kaartinkulmassa kerran viikossa lämpimän aterian. Tarjolla on myös aamiainen. Satunnaisesti saatavat ruokalahjoitukset Lappeenrannan alueen kaupoista jaetaan tasapuolisesti asiakkaiden kesken.

Kaartinkulman periaatteena on, että jokainen ihminen on yhtä tärkeä, siitakin huolimatta, että elämä ei olisi mennyt käsikirjoituksen mukaan. Näin ollen arvo-perustana on kristillinen ihmiskäsitys. Erityisesti päihdetyön asiakkaat voivat olla armottomia toisiaan ja etenkin itseään kohtaan. Kaartinkulman tavoitteena on saada ihminen tuntemaan itsensä arvokkaaksi ja hyväksytyksi. (Kukkonen 2009,11.)

Kaartinkulma on muodostunut tukikohdaksi Lappeenrannan päihdetyölle. Työtä päihdetyön hyväksi tehdään Kaartinkulmassa paljon. Kehittämisen ja toimintojen ylläpitämisen kannalta se on erittäin tarpeellista. Erilaiset Kaartinkulman järjestämät leirit ja retket ovat tuottaneet asiakkailleen elämyksiä, jotka taas omalta osaltaan ovat madaltaneet kynnyistä myös muuhun päihdetyöhön osallistumiseen. (Kukkonen 2009, 5.)

Diakoni Ari Tuomikoski kertoo mahdollisuudesta suorittaa yhdyskuntapalvelu Kaartinkulmassa. Yhdyskuntapalvelun järjestää rikosseuraamuslaitos. Esimerkiksi tätä kautta on saatu Kaartinkulmaan valvojiakin vuosien saatossa. (Kukkonen 2009, 12.)

Kaartinkulman erityislaatuiseen toimintamalliin on kiinnittänyt huomiota myös Sininauhaliitto tehdessään tutkimusta päiväkeskustoiminnasta. Tutkimuksessa on ihmetelty Kaartinkulman toiminnan edullisuutta. (Kukkonen 2009, 12.)

Lappeenrannan kaupungin aikuisten sosiaalipalveluiden päällikkö Heikki Hirvonen on todennut valvojien rekrytoinnista seuraavaa: "Oli hienoa nähdä monien saavan sitä kautta mahdollisuuden vastuuseen ja jopa pieneen palkkioon työstä. Näitä mahdollisuuksia ei välttämättä olisi muuten enää koskaan tullut heidän elämäänsä." Kaartinkulman monipuolisen toiminnan myötä on avautunut mahdollisuuksia elämyksiin, jotka ehkä muuten olisivat jääneet kokematta, Hirvonen jatkaa. (Kukkonen 2009, 13.)

Tuomikosken mukaan toimintaperiaatteet Kaartinkulmassa ovat alusta asti olleet hyvin selkeät. Toiminta on omaehtoista ja lukujärjestyksetöntä, jotta kynnyks pisyisi matalana. Ohjelmoimattomuus on ollut alunperin Eero Untamalan ajatus, jota on alettu käytännössä toteuttaa. (Kukkonen 2009, 13.)

Päiväkeskus Kaartinkulmassa on mahdollisuus tavata diakonin. Tämä mahdollistaa keskustelu-avun ja tarvittaessa diakonia-avustuksen saamisen. Kohtaamismahdollisuutta pidetään tärkeänä asiakkaiden parissa. Vertaistuki on tärkeä osa Kaartinkulman toimintaa. Valvojat voivat tarjota asiakkaille vertaistukea, mutta myös asiakkaiden keskinäinen kanssakäyminen on tukea vertaisilta, toteaa Hirvonen. (Kukkonen 2009, 14.)

5 Opinnäytetyön tavoitteet ja toteutus

Opinnäytetyön aihe on työelämälähtöinen. Yksi opinnäytetyön tekijöistä suoritti harjoittelun päiväkeskus Kaartinkulmassa syksyllä 2011. Tällöin ilmeni selvitystarve päiväkeskus Kaartinkulman toiminnan vaikuttavuudesta asiakkaisiin ja idea opinnäytetyön aiheesta syntyi. Koska päiväkeskustoiminta sekä päihdetyö kiinnostivat myös kahta muuta opinnäytetyön tekijää, päätettiin selvitys tehdä yhdessä.

Opinnäytetyön tehtävänä on selvittää matalan kynnyksen ja avoimuuden periaatteella toimivan päiväkeskus Kaartinkulman roolia kävijöiden arjen tukijana ja toimintakykyä ylläpitävänä toimijana. Aihetta lähestytään kävijöiden näkökulmasta perehtyen myös päihderiippuvuuteen, syrjäytymisen ehkäisemiseen ja elämänhallintaan. Erityisesti haetaan vastausta kysymyksiin:

1. Mikä on päiväkeskus Kaartinkulman merkitys asiakkaidensa arjen tukijana?
2. Miten päiväkeskus Kaartinkulman toimintaa voisi kehittää asiakkaiden näkökulmasta?

5.1 Kohderyhmä ja tutkimustyyppi

Kohderyhmänä tässä opinnäytetyössä ovat päiväkeskus Kaartinkulman asiakkaat, jotka ovat osallistuneet päiväkeskuksen toimintaan kesällä 2013. Heistä haastatteluihin lupautui mukaan alun perin seitsemän. Haastattelupäivänä kaksi ei kuitenkaan saapunut sovittuun tapaamiseen, joten tässä selvityksessä on mukana viisi henkilöä, joista kolme on naisia ja kaksi miehiä. Haastateltavista kolmella on taustallaan runsasta päihteiden käyttöä ja kahdella haastateltavista eivät päihteet ole liittyneet elämään. Yksi haastateltavista oli Kaartinkulmassa

haastatteluhetkellä kuntouttavassa työtoiminnassa ja yksi palkkatukityössä. Kohderyhmän keski-ikä oli 48,5 vuotta.

Tutkimustyypiltään selvitys on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa kyse on empiirisen analyysin tavasta tarkastella havaintoaineistoa ja perustella niitä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 22.)

Laadullisen tutkimuksen yleisimmät aineistonkeruumenetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi ja erilaisiin dokumentteihin perustuva tieto. Riley Jyrinkin (1977) mukaan tutkittaessa selvää orientoivaa käyttäytymistä eli erilaisia aikoja käyttäytyä jollain tavalla, on kysymiseen perustuva aineistonkeruumenetelmä tarkoituksenmukaisin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71.)

5.2 Aineistonkeruu

Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua, koska vastaukset perustuivat asiakkaiden omiin kokemuksiin ja näin ollen ei tiedetty etukäteen, millaisia vastauksia tultiin saamaan. Teemahaastattelu toteutettiin yksilöhaastatteluina ryhmähaastattelun sijaan. Päädyimme yksilöhaastatteluihin, koska arvelimme vastaamisen olevan mielekkäämpää ja mahdollisesti rohkeampaa ilman ryhmän luomaa sosiaalista painetta.

Haastattelut toteutettiin päiväkeskus Kaartinkulman tiloissa, erillisessä huoneessa. Noin puoltatoista kuukautta ennen haastatteluja päiväkeskuksen yleisiin tiloihin laitettiin saatekirje, jossa kerrottiin opinnäytetyön aihe ja pyydettiin osanottajia haastatteluihin. Toivoimme saavamme 5-10 haastateltavaa. Halukkaat haastateltavat ilmoittivat osallistumisestaan diakoni Ari Tuomikoskelle, minkä jälkeen sovittiin päivämäärä, jolloin haastattelut toteutetaan. Opinnäytetyöhön tarvittiin yhteistyösopimus, joka tehtiin ennen haastattelujen aloittamista.

Haastattelun etuna on joustavuus. Haastattelijalla on mahdollisuus toistaa kysymys, selventää kysymystä ja oikaista väärinkäsityksiä. Kysymykset voidaan esittää myös siinä järjestyksessä, missä haastattelijalla on aiheelliseksi. Haastattelun etuihin kuuluu myös, että haastattelijalla voi samalla toimia havainnoijana. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 73.)

Teemahaastattelu etenee etukäteen valittujen keskeisten teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten kautta. Niillä pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia selvityksen tarkoituksen ja selvitystehtävän mukaisesti. Etukäteen valitut teemat perustuvat selvityksen viitekehykseen. Teemojen sisältämien kysymysten suhde selvityksen viitekehyyksessä esitettyyn voi vaihdella kuitenkin teemahaastattelun avoimuudesta riippuen, tarkoin kysymyksissä pitäytymisestä intuitiivisen ja kokemusperäisten havaintojen sallimiseen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75.)

Haastattelujen kesto vaihteli 20 minuutista 60 minuuttiin. Haastattelut nauhoitettiin, jonka jälkeen ne litteroitiin eli puhtaaksikirjoitettiin tekstimuotoon. Puhtaaksi kirjoitettuja sivuja tuli yhteensä seitsemän. Tämän jälkeen haastattelut tulostettiin paperiversioiksi.

5.3 Aineiston analysointi

Aineiston analyysissä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Alkuperäisilmaisuista muodostettiin ala-, ylä-, ja pääluokat. Pääluokista muodostuivat tutkimuksen teemat.

Sisällönanalyysi on menettelytapa, jolla voidaan analysoida dokumentteja, esimerkiksi haastatteluja systemaattisesti ja objektiivisesti. Tällä menettelytavalla pyritään kuvaamaan sanallisesti dokumenttien sisältöä. Sisällönanalyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa edetään selvityskohdetta havainnoivasta aineistosta käsitteellisempää näkemystä kohti. Aineistolähtöisessä sisällön analyysissä saadaan vastaus selvitystehtävään yhdistelemällä käsitteitä. Aineistolähtöisessä sisällön analyysissä on kolme vaihetta: aineiston pelkistäminen eli redusointi, ryhmittely eli klusterointi ja käsitteellistäminen eli abstrahointi. Aineiston pelkistämässä karsitaan selvitykselle epäolennainen pois. Ryhmittelyssä alkuperäisilmauksista etsitään samankaltaisuuksia tai eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Käsitteellistämässä erotetaan selvityksen kannalta olennainen tieto ja valitun tiedon perusteella luodaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 103-112.) Taulukossa 1. on esimerkki siitä, miten alkuperäisilmauksista on muodostettu luokkia.

Alkuperäis-ilmaus →	Pelkistetty ilmaus →	Alaluokka →	Yläluokka →	Pääluokka →
<i>Mie tapaan täällä mielelläni uusia ihmisiä ja juttelen heidän kanssa.</i>	Tapaa uusia ihmisiä	Ihmisten tapaminen	Sosiaalinen tuki	Päiväkeskus Kaartikulman toiminnan hyödyt

Taulukko 1.

Aineisto käytiin läpi ja siitä erotettiin teemoihin liittyvät kohdat erivärisillä ylivivaustusseilla. Tämän jälkeen pelkistetyt ilmaukset kerättiin yhteen ja niistä muodostettiin alaluokkia. Alaluokat yhdistettiin edelleen yläluokiksi, joista muodostui pääluokat eli tutkimuksen teemat. Taulukossa 2. on esimerkki siitä, miten yläluokat ja pääluokat ovat muodostuneet tässä opinnäytetyössä.

Yläluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
Vertaistuki Vuorovaikutus Tuttavien tapaaminen Uusiin ihmisiin tutustuminen Yhdessä tekeminen Kuunteleminen Toisten auttaminen Toisten ihmisten seura	Sosiaalinen kanssakäyminen	Päiväkeskus Kaartikulman toiminnan hyödyt
Lämmin lounas Leivän saaminen Rahan säästäminen Toimeentulo	Taloudellinen apu	
Arkirytmi Kotoa pois pääseminen Arkirutiinit Kuntouttava työtoiminta Palkkatukityö	Arjen hallinta	
Biljardi Leirit Retket Matkat Ryhmätoiminta	Virkistys	

Taulukko 2.

Selvitys rajattiin haastattelujen jälkeen koskemaan pelkästään päiväkeskus Kaartikulman toimintaa, eli haastatteluissa käsitellyt taustatietoihin liittyvät ai-

heet jätettiin suurelta osin huomioimatta. Sisällönanalyysissä otettiin kuitenkin huomioon haastattelut kokonaisuudessaan, myös taustatieto-osion tutkimuskysymysten mukaiset keskustelut.

5.4 Eettisyys

Jo aiheen valinta ja selvityskysymyksien muodostaminen ovat merkittäviä eettisiä ratkaisuja. On tärkeää pohtia aiheen valinnan oikeutusta ja selvityksen seurauksia. Haasteet laadullisessa selvityksessä syntyvät esimerkiksi vaikutuksista, joita selvityksellä voi olla osallistuvien henkilöiden elämään. Jos tutkimuksen tekijä löytää tutkimattoman alueen ihmiselämän ilmiöstä, tutkimukselle on löydettävä perustelut laajemmasta tietoperustasta. (Kylmä & Juvakka 2012, 143-144.) Pohdimme aiheen valinnan olevan oikeutettu, koska selvityksestä tulee olemaan hyötyä päiväkeskus Kaartinkulman toiminnalle. Pyrimme rakentamaan selvityskysymykset positiivisesta näkökulmasta, ja katsoimme myös selvityksen mahdollisten vaikutusten olevan myönteisiä suhteessa Kaartinkulmaan ja sitä kautta selvitykseen osallistuneiden henkilöiden elämään.

Päihdeasiakkaita tulee kohdella yhdenvertaisesti. Selvitystä tehdessä asiakkaan kohteluun ei saa vaikuttaa heidän käyttämänsä päihde tai ongelmien alkuperä. Haastateltavien itsemääräämisoikeutta tulee kunnioittaa ja heidän ihmisarvoaan ei saa loukata. Selvitystä tehdessä pitää huolehtia siitä, miten osallistujien yksityisyys ja selvityksen luotettavuus turvataan, mitä hyötyä tai haittaa selvityksestä on haastateltavalle ja miten heitä ei johdeta harhaan. Esimerkiksi haastattelun nauhoittaminen salaa loukkaa haastateltavaa. Kaikille selvitykseen osallistuville tulee kertoa selvityksen tarkoitus ja tavoitteet. (Eskola, J. & Suoranta, J. 2001, 56.) Haastattelutilanteessa kertosimme selvityksen tarkoituksen ja tavoitteet. Pyysimme osallistujilta luvan haastattelujen nauhoittamiseen sekä kerroimme hävittävämmä tutkimusaineiston selvityksen valmistuttua. Pyrimme tekemään haastattelutilanteesta mahdollisimman luontevan osallistujille. Päädyimme siihen, että itse haastattelutilanteeseen osallistui yksi haastatteli- ja sen sijaan että kaikki kolme opinnäytetyön tekijää olisivat olleet mukana kussakin haastattelutilanteessa.

Selvitykseen osallistujilla on oikeus pysyä tuntemattomina sekä oikeus luottamuksellisuuteen. Laadullisen tutkimuksen pienet aineistot sisältävät haasteen anonymiteetin säilyttämiseksi. Nimettömyys ei riitä, vaan kaikki tunnistamiseen liittyvät tiedot on poistettava raportista. (Kylmä & Juvakka 2012, 151.) Haastateltavien henkilötiedot eivät tulleet esille haastatteluissa. Haastattelun tuloksissa käytetyissä lainauksissa ei ole käytetty haastateltavien merkitsemistä, esimerkiksi numeroimalla haastateltavia H1-H5, tunnistamattomuuden varmistamiseksi. Selvityksen tekeminen eettisesti on edellyttänyt vastuunottoa, hienotunteisuutta ja rehellisyyttä koko selvitysprosessin ajan sekä raportoinnissa.

Kaartinkulman asiakkaita informoitiin selvityksestä suullisesti ohjaajan avustuksella sekä kirjallisesti ilmoitustaulua käyttäen. Litteroimme haastattelut mahdollisimman pian haastattelutilanteen jälkeen, jotta materiaali olisi mahdollisimman luotettavaa. Pyrimme litteroimaan haastattelut mahdollisimman sanatarkasti, jotta haastateltavien vastaukset tulisivat varmasti totuudenmukaisesti kirjattua. Selvityksen valmistumisen jälkeen tutkimusaineisto hävitettiin.

5.5 Luotettavuus

Laadullisen selvityksen luotettavuus perustuu aineiston ja johtopäätösten validiteettiin. Aineiston ja johtopäätösten tulee vastata haastateltavan ajatuksia ja samalla niiden tulee liittyä selvityksen teoreettisiin lähtökohtiin. Tutkijan on selvitettävä selvityksen kulku niin, ettei lukijan tarvitse epäillä aineiston aitoutta. Aineiston aitous edellyttää, että aineisto koskee tutkijan ja haastateltavan kannalta samaa asiaa. Tutkijan tulee varmistua, että haastateltava ilmaisee sen mitä todella ajattelee eikä sitä mitä olettaa haastattelijan haluavan kuulla. (Syrjälä, Ahonen & Saari 1996,152.)

Selvityksen luotettavuutta voidaan arvioida esimerkiksi uskottavuus ja siirrettävyys -kriteereillä. Uskottavuus tarkoittaa sitä, että selvityksen tekijä varmistaa tulosten vastaavan selvitykseen osallistuneiden henkilöiden käsityksiä selvityskohteesta. (Kylmä & Juvakka 2012, 127-128.) Olemme pyrkineet osoittamaan selvityksen uskottavuutta muun muassa säilyttämällä haastateltavien suoria lainauksia kun esittelimme selvitystuloksia. Siirrettävyys tarkoittaa selvityksen tulosten siirrettävyyttä muihin vastaaviin tilanteisiin esimerkiksi antamalla riittä-

västi kuvailevaa tietoa selvitykseen osallistujista ja ympäristöstä. (Kylmä & Juvakka 2012, 129.) Pyrimme kuvaamaan mahdollisimman tarkkaan selvityksen kohteena olevaa ympäristöä ja osallistujia, kuitenkin ottaen huomioon osallistujien oikeuden anonyymiuteen.

Selvityksen tekijän rooli on ollut meille kaikille uusi. Se on antanut meille uudenlaista näkökulmaa sosiaalityöhön. Tehdessämme haastatteluja ja kootessamme selvitystä päiväkeskuksen kävijöiden kokemuksista, pyrimme mahdollisimman luotettavasti poimimaan selvityskysymyksiin liittyvät ilmaisut antamatta selvityksen ohjautua tutkijoiden haluamaan suuntaan.

6 Asiakkaiden kokemat hyödyt

6.1 Sosiaalinen kanssakäyminen

Päiväkeskus Kaartinkulman toimintaan osallistumisen hyödyistä korostettiin eniten sosiaalista kanssakäymistä. Tärkeimpinä sosiaalista kanssakäymistä edistävinä asioina koettiin tuttujen tapaaminen, vertaistuki, uusiin ihmisiin tutustuminen, vuorovaikutus ja mahdollisuus olla toisille avuksi. Haastateltavat kuvaavat tuttavien tapaamista ja toiminnan tarjoamaa vaihtoehtoa yksinäisyydelle seuraavasti:

No tääl on kaikki tuttuja, että tunnen niin paljon ihmisiä. Nii tuttuja ja höpöttää paskaa, nii siinähän se menee. Kumminki monta vuotta tuntenu.

Saapi jutella noitten kanssa ja pelata biljardii.

Seura ja tietysti se ettei tarvii yksin jäädä kököttämään mihinkään.

Tää on lämminhenkine paikka, joho on helppo tulla.

Sanoin, ilmeinen, kosketuksien tai muulla tavoin saavutettu yhteys toiseen ihmiseen on tärkeää kaikissa elämäntilanteissa. Yhteys on kahden tai useamman ihmisen ajatusten ja tunteiden kohtaamista niin, että ihminen kokee tulleensa ymmärretyksi ja saavansa toiselta ihmiseltä jotain sellaista ainutlaatuista tukea, jonka kuvaaminen voi olla vaikeaa. Se on ajatusten ja tunnetilojen jakamista sekä kuulluksi tulemisesta. Kuulluksi tuleminen ei ole pelkästään sitä, että joku kuunte-

lee, vaan se on tunne siitä, että kuuntelija ymmärtää tai edes haluaa ymmärtää, mitä kertoja hänelle viestittää. (Vilen, Leppämäki & Ekström 2008, 62.)

Hyypän, Möttösen & Niemelän (2002) mukaan yhteen ja yhteisen asian edistämiseksi kokoontuneet ihmiset muodostavat sosiaalisen ympäristön ja sosiaaliset suhteet, jotka luovat verkostoja, normeja ja luottamusta – yhteistoimintaa. Nämä tuottavat sosiaalista pääomaa, joka tukee yksilöiden elämänhallintaa sekä koko yhteisön hyvinvointia ja turvallisuutta. (Heimonen 2007, 18.)

Kaartinkulman toiminta mahdollistaa myös uusiin ihmisiin tutustumisen, jota kuvataan seuraavilla tavoilla:

Mie tapaan täällä mielelläni uusia ihmisiä ja juttelen heidän kanssa.

Täällä tapaa ihmisiä ja mie oon tutustunu monenlaisii ihmisiin.

Kaartinkulma on kokonaisuutena mukava, sinne on kiva tulla ja siellä voi tutustua ihmisiin.

Yksi haastateltavista kuvaa, että Kaartinkulmaan on helppo tulla tapaamaan selvin päin toisia ihmisiä:

Kanssakäymistä, et saapi jutella sun muuta, että ku yleensä jos menis jonnekki, ni pitäis olla laatikko kaljaa mukana, et osaa mennä, ei se mitää semmost kaveruutta tai semmost oo. Täällä saa sosiaalista kanssakäymistä sit toteuttaa.

Vertaistuki koettiin tärkeänä tukimuotona päihteettömässä elämässä. Kaartinkulmasta koettiin saavan tätä samankaltaista ajatusten ja kokemusten vaihtoa:

Mie tarviin kaikkia mahdollisia tukikeinoja päihteettömyyteni tueks, et mie pysyisin raittiina. Mie koen saavani vertaistukea Kaartinkulmasta, ryhmistä, leireistä, mökkeilystä ja tapaamisista.

Tilanteessa, jossa ihminen joutuu tarkastelemaan tulevaisuuttaan ja elämänsä kaartaan hyvin lyhyellä aikajänteellä, yhteys toiseen ihmiseen saattaa olla ainut lohduttava tekijä. Kokemus siitä, että joku toinen ihminen pystyy ymmärtämään vaikeimmillakin hetkillä, voi parhaimmillaan olla parantavaa ja psyykkistä tai fyysistä kipua lieventävää. (Vilen, Leppämäki & Ekström 2008, 62.)

Silloin kun ihminen on heikoilla, on erityisen tärkeää, että hän tietää olevansa osa jotakin ryhmää. Ihminen haluaa luottaa siihen, että hän kuuluu joukkoon silloinkin, kun hän ei ole vahva eikä pysty tukemaan yhtä paljon muita, kun muut häntä. Pitkittyneet kriisit voivat johtaa siihen, että ihmisen luonnollinen läheis- ja ystävaverkosto pienenee tai jopa katoaa kokonaan. Tällöin saattaa olla tärkeää tavata muita samassa tilanteessa olevia ihmisiä. Vertaisryhmän tuki voi olla äärimmäisen tärkeää jaksamisen ja elämän mielekkyyden säilymiseksi. Vertaisryhmä voi toimia ajoittaisena paikkana kokoontua ja vaihtaa näkemyksiä tai paikkana, jossa toimitaan yhdessä. (Vilen, Leppämäki & Ekström 2008, 67.)

Haastateltavat kertoivat positiiviseksi asiaksi myös toisten auttamisen, josta he kokivat saavansa hyvää mieltä ja tunteen siitä että ovat tarpeellisia:

Sit voi auttaa noita toisia tietokoneella jos jotain tarttee.

Pystyy juttelemaan toisten kanssa ja kuuntelemaan toisia.

6.2 Taloudellinen apu

Lähestulkoon kaikki Kaartinkulman asiakkaista elävät pelkällä toimeentulotuella. Haastateltavat toivat vastauksissaan ilmi ruoka-avun tarpeellisuuden. Ruoka-avun merkityksestä kertovat seuraavat ilmaisut:

Täällä on keskiviikkosin lämmin ateria, sit saa maanantai, keskiviikko, perjantai leipää. Mie oon laskenu että jos mie kaupasta ostaisin leivät, mie otan täältä, ni mie melkein 30 euroo säästän kuukaudessa rahaa.

Isona hyötynä on Kaartinkulmasta saatava ruoka-apu ja keskiviikkoisin tarjoiltava lounas.

Tällä hetkellä tietysti toimeentulo.

Mahdollisuuksien tarjoaminen elämänhallinnan kohentumiseen on päiväkeskusten tärkeä tehtävä. Monien kävijöiden kohdalla lähdetään todella matalalta kynnykseltä liikkeelle, tuetaan syrjäytyntä elämän perusasioiden, lämmön, puh- tauden ja ravinnon saamisessa. (Heimonen 2007, 21.)

6.3 Arjen hallinta

Kuntouttavassa työtoiminnassa sekä palkkatukityössä olevat haastateltavat kertoivat toiminnan tukevan heidän arjen sujuvuuttaan seuraavasti:

Kuntouttavan työtoiminnan alottaminen Kaartinkulmassa on ollut miulle tärkeää arkirytmien ja päihitteettömyyden tueksi.

Tää paikka auttoi erittäin paljon, olin alkuun kuntouttavassa työtoiminnassa työssä tässä ja nyt mä oon palkkatuella tässä.

Yksi haastateltavista kertoo toiminnan tuoneen hänen elämäänsä säännöllisyyttä:

Kaartinkulma on tuonut miun elämään normaalia rytmiä, arkirutiineja ja sosiaalista kanssakäymistä.

Työttömälle Kaartinkulma on tarjonnut paikan, jonne voi kotona olemisen lisäksi mennä:

Pääsee kotona muualle kun on työttömänä.

Toisille päiväkeskus merkitsee jatkuvaa tukea arkielämään ja toisille taas tiettyyn ajanjaksoon ja elämäntilanteeseen liittyvää tilapäistä tukea. Joillakin saattaa olla tarve opetella normaaleja elämäntaitoja: säännöllisyyttä, päivärytmiä ja elämän perustoiminnoista vastaamista. Päiväkeskusten yksi tärkeimmistä tehtävistä onkin olla paikka elämänhallinnan taitojen opettelulle, ja se kytkee päiväkeskuksen luonnolliseksi osaksi palveluketjua ja kuntoutumispolkua. (Heimonen 2007, 45.)

6.4 Virkistäytyminen

Päiväkeskus Kaartinkulma järjestää kävijöilleen erilaisia retkiä, leirejä ja muuta virkistys- ja elämystoimintaa. Monella Kaartinkulman kävijöistä, ei ole mahdollisuutta esimerkiksi elämysten kokemiseen luonnossa ilman päiväkeskuksen järjestämää toimintaa. Virkistystoiminnasta haastateltavat kertoivat seuraavaa:

Käytiin tuolla Kivisalmi Voisalmi, siel on se seurakunnan juttu ni tota semmonen saunajuttu. Telttasauna tehtii ja sun muuta.

Oon osallistunu monenlaiseen toimintaan, erityisesti leirit on ollu miulle mieluisia.

Mie oon osallistunut ryhmätoimintaan ja ryhmämatkoille. Myö ollaan tehty ostosmatkan Ikeaan.

Ne järjestää retkiä sun muita.

Leirit, retket ja muu virkistystoiminta ovat erityisiä hetkiä palvelukeskustoiminnassa. Mahdollisuudet päästä kokemaan jotain ihan erilaista ovat virkistäviä ja voimaannuttavia. Tavallisesta poikkeavat tilanteet ovat yksi osa elämäntaitojen oppimista, oppimista olemaan erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Virkistystoimintaa ei siis toteuteta ainoastaan virkistykseen vuoksi, vaan useilla virkistystä tuottavilla asioilla ja toiminnoilla on myös moniulotteisempia vaikutuksia ihmisten elämänhallintaan, voimaantumiseen, yhteisöllisyyden kokemiseen ja terveyden edistymiseen. (Heimonen 2007, 48.)

7 Päiväkeskus Kaartinkulman kehittämistoiveet

Ehdotuksia toiminnan kehittämiseen, vastaajilla oli melko vähän. Haastateltavat olivat kuitenkin sitä mieltä, että haluaisivat Kaartinkulmassa tapahtuvaan päivätoimintaan lisää säännöllistä yhdessä tekemistä sekä ryhmätoimintaa. Tämä ilmenee seuraavista lainauksista:

Vaikka jotain bilismatseja tai jotain tollasia. Semmosta yhdessä tekemistä.

Jotain säännöllistä ryhmätoimintaa, johon kävijät voisivat sitoutua.

Järjestäs jotain peliä, tuossa on tuo kenttäkin lähellä, jotain tekemistä.

Päiväkeskuksessa voidaan järjestää erilaisia harrastusryhmiä ja kannustaa kävijöitä mukaan erilaiseen toimintaan yhteisössä. Yhdessä voidaan harrastaa erilaista liikuntaa, pelata, harrastaa musiikkia, taidetta tai vaikka näyttelemistä. Mielekäs tekeminen antaa ihmisille myönteisiä kokemuksia itsestä ja yhteisöstä

sekä kohentaa niin henkistä, psyykkistä, sosiaalista kuin fyysistäkin terveyttä. (Heimonen 2007, 47.)

Myös keskusteluryhmät ovat tärkeä keino yhteisöllisyyden ja vertaistuen kasvatamisessa. Ne myös tukevat yksilöiden kuntoutumista. Keskusteluryhmien kautta voidaan jakaa kokemuksia sekä saada vertaistukea. On tärkeää huomata, ettei ole yksin ongelmiansa kanssa ja että jollakulla toisella voi olla samanlaisia kokemuksia. Toisten kokemuksista voi oppia ja ottaa vinkkejä. Keskusteluissa voidaan jakaa neuvoja ja tietoa arjen asioihin. On tärkeää luoda luottamuksellinen ilmapiiri, jossa jokaisella on mahdollisuus puhua ja kertoa kokemuksistaan tai kysyä apua. (Heimonen 2007, 46.)

Naiset toivat esille toiveensa naisille suunnatusta toiminnasta:

Mie toivoisin Kaartinkulmaan enemmän naisille omaa toimintaa.

Puutyöryhmien lisäksi naisille vois olla jotai kädentaitoihin liittyvää ja luovuutta lisäävää säännöllistä ja vapaaehtoista ryhmätoimintaa.

Naiset ovat päihdekulttuurissa kokeneet usein monia vaikeita asioita, kuten hyväksikäyttöä ja oman naiseutensa mitätöimistä. Näistä asioista keskustelu voi kuitenkin olla vaikeaa miesten kanssa, ja näin ollen naisten omat ryhmät voivat olla paikallaan. Naiset tarvitsevat myös usein vahvistusta omaan naiseuteensa ja näin erilaiset kauneudenhoitoon liittyvät ryhmäkerrat voivat myös olla paikallaan heidän tukemisekseen. (Heimonen 2007, 47.)

8 Pohdinta

Opinnäytetyöprosessi oli meille opettavainen kokemus eri vaiheineen. Tekijöiden aikataulujen yhteensovittaminen oli ajoittain haasteellista, mutta onnistuimme kuitenkin löytämään yhteistä aikaa ja pysymään suunnitellussa aikataulussa. Jaoimme keskenämme osan opinnäytetyön alueista, ja työstimme niitä itsenäisesti tahoillamme. Tapasimme säännöllisesti, kokosimme tuotokset yhteen ja rakensimme niistä ehjän ja yhtenäisen kokonaisuuden. Luonnollisesti käytimme tiedonsiirtoon myös runsaasti teknisiä välineitä kuten puhelinta ja sähköpostia.

Asiakkaiden haastattelutilanteet päiväkeskus Kaartinkulmassa olivat mielenkiintoisia ja saimme arvokasta kokemusta asiakkaan kohtaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyen. Opinnäytetyön tekeminen syvensi tietämystämme päihdetyöstä ja päihdekuntoutujien arjesta sekä tuen tarpeesta.

Alkuperäinen suunnitelmamme tässä opinnäytetyössä oli pohtia päiväkeskus Kaartinkulman vaikuttavuutta. Vaikuttavuuden selvittämisen sijaan päädyimme kuitenkin pohtimaan Kaartinkulman toiminnan hyödyllisyyttä asiakkaiden arkeen, sillä vaikuttavuuden selvittäminen olisi ollut aiheena laajempi ja näin ollen vaatinut enemmän selvitystyötä ja mittareita toteutuakseen. Halusimme välttää rönsyilyä, joten jouduimme miettimään tarkkaan aiheen rajaamista. Päädyimme rajaamaan aiheen siten, että tarkastelemme päiväkeskus Kaartinkulmaa asiakkaiden arjen tukijana.

Yhteisöllisyyden ja sosiaalisten suhteiden väheneminen on mahdollisesti yksi syy päihdeongelmien kasvuun. Päiväkeskukset mahdollistavat osallistumisen ja yhteisöllisyyden tunteen kokemisen asiakkailleen. Monelle asiakkaalle on tärkeää saada kuulua johonkin ja tuntea itsensä tärkeäksi, tarpeelliseksi ja hyödylliseksi. Merkityksellinen ja mielekäs tekeminen arjessa lisäävät itsetuntoa ja hyvinvointia. Itsetunnon vahvistuminen on ratkaiseva tekijä ajatellen päihde-ongelmien ylläpitämistä ja arjen hallintaa. Päiväkeskus Kaartinkulman rooli työllistäjänä eri työvoimapolitiittisin keinoin on lisännyt asiakkaiden pärjäämisen tunnetta sekä taloudellisesta että oman elämänhallinnan näkökulmasta.

Yhteiskunnan kansalaisilleen asettamat paineet voivat koitua joillekin liian vaativiksi. Nykyelämämme arvoina ovat tuottavuus, tehokkuus ja suorituskeskeisyys. Mikäli ihminen jostain syystä ei kestä mukana vauhdissa, vaarana voi olla syrjäytyminen ja ihmisellä itsellään tulevaisuuden näköalattomuus ja tunne epäonnistumisesta. Päihdeongelmien kasvu ja monimuotoisuus ovat läsnä arjessamme. Yhteiskunnassamme on tiedostettu kasvavat päihdehaitat, mutta niihin ei käytännön tasolla pystytä vastaamaan siten, että vaikutukset tulisivat näkyviin. Päihdehaittojen vähentämiseksi tarvittaisiin nimenomaan tukea arkeen ja arjen hallintaan. Julkisten palvelujen organisaatioita uudistetaan ja mietitään kustannustehokkaita ratkaisuja kiperiin taloustilanteisiin. Tämä tarkoittaa sitä, että pai-

neita kolmannen sektorin toimijoille lisätään, kenties välittämättä siitä, mitkä ovat toimijoiden resurssit työn toteuttamiseen.

Tekemiemme haastattelujen pohjalta käy ilmi, että kehitystoiveet liittyvät erilaisiin ryhmätoimintoihin. Kehittämistä ajatellen voisi olla hyvä idea lisätä tilojen käyttöastetta. Esimerkiksi ryhmien kokoontumiset iltaisin voisivat olla tarkastelun kohteena. Huomion kiinnittämisellä tulevaisuuden työtapoihin, työn organisointiin, prosessityöskentelyyn, toiminnan uudistamiseen ja tarpeiden määrittämiseen kuljetaan kohti uusien käytäntöjen ja työmenetelmien löytymistä. Toiminnan lisäämiseen kuitenkin tulee olla riittävät resurssit. Jatkossa voisikin selvittää esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan hyödyntämistä päiväkeskuksen toiminnassa. Tilausta vapaaehtoistyölle olisi, mutta kuinka saada vapaaehtoiset sitoutumaan? Uskomme, että erityisesti päihde- ja kriminaalityöhön vapaaehtoisia vertaistukijoita olisi tarjolla. Käsittääksemme tilanne ei ole kuitenkaan aivan näin yksinkertainen. Vapaaehtoisen motiivit auttamistyön tekemiseen voivat olla moninaisia; taustalla voi olla omat kokemukset, jolloin toiminta voi olla puhtaasti omista tarpeista lähtöisin, hoidetaan ikään kuin itseään. Syyt voivat olla myös hengellisiä, jolloin toimitaan myös omien aatteiden pohjalta ja vahvasti niitä kohti. Tässä nousee esille juuri ammatillisen osaamisen merkitys.

Mahdollisissa jatkotutkimuksissa voisi selvittää Kaartinkulmaan tukityöllistyneiden kokemuksia ja mahdollista jatkotyöllistymistä. Voisi myös selvittää kuinka lisätä päiväkeskuksen toimitilojen käyttöastetta, sillä nykyisin tilat ovat käytössä ainoastaan kello 8-14 välisenä aikana. Lisätunnit vaatisivat toteutuakseen enemmän henkilökuntaa, jolloin tulisi pohtia esimerkiksi vapaaehtoistoiminnan hyödyntämistä.

Oman työmme tarkastelu ja pysähtyminen auttoivat meitä havahtumaan arvoihin, normeihin ja käsityksiin, joiden puitteissa toimimme. Havahtuminen ei aina välttämättä ole mieluisaa, mutta välttämätöntä oman ammatillisen kasvun kannalta. Jokainen näkee ja kokee asiat omalla tavallaan. Vuorovaikutus ei rakennu tai vaikuta ainoastaan yksilöön tai ryhmään, vaan onnistuneena se heijastuu myös koko yhteisöön. Kaartinkulman porukka on oma yhteisönsä. Erilaiset asiakkaat ja heidän tilanteensa loivat mahdollisuuden reflektoidaan ottee-

seen myös omassa työssämme. Saimme mahdollisuuden peilata omaa kehittymistämme ja vahvistumistamme työssämme.

Sosionomin tulee tuntea monipuolisesti ihmisen elämäntilanne ja arki kaikkine vivahteineen. Tarvitaan kykyä kohdata asiakas, tarkastella arkea ja elämää, sosiaalista osallisuutta ja toimintakykyä osana kokonaisuutta. Päiväkeskus Kaartinkulman rooli asiakkaidensa arjen tukijana on tekemämme selvityksen mukaan merkittävä ja tärkeä osa päihdepalveluita ja koko yhteiskunnan tarjoama palvelujärjestelmä.

Lähteet

Autio, K. & Rauhala, H. 2010. Avoimet ovet. Miten toiminta tukee nuoria huumekäyttäjää ja mitä he tarvitsevat asiakkaina. Helsinki. Diakoniamattikorkeakoulu.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2001. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä. Gummerus.

Heimonen, P. (toim.) 2007. Päiväkeskus mahdollisuutena. Keuruu. Otavan kirjapaino Oy.

Holmberg, J. 2010. Päihderiippuvuudesta elämänhallintaan. Helsinki. Edita Prima Oy.

http://www.stm.fi/hyvinvointi/osallisuuden_edistaminen/syrjaytymisen_ja_koyhyiden_ehkaisyminen. Luettu 15.10.2012

http://www.thl.fi/fi_FI/web/neuvoa-antavat-fi/vertaistuki. Luettu 29.8.2013

https://www.jyu.fi/ytk/laitokset/yfi/henkilokunta/sto_/erasaari_leena. Luettu 29.8.2013

Inkinen, M., Partanen, A. & Sutinen, T. 2000. Päihdehoitotyö. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Järvikoski, A. & Härkäpää K. 2005. Kuntoutuksen perusteet. Helsinki. WSOY.

Kukkonen, E. 2009. Päiväkeskus Kaartinkulma 10 vuotta – kohtaamisia ja työtä yhteisin voimin.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2012. Laadullinen terveystutkimus. Helsinki. Edita Prima Oy.

Lappalainen-Lehto, R., Romu, M-L. & Taskinen, M. 2007. Haasteena päihteeet. Helsinki. WSOY Oppimateriaalit Oy.

Lehtonen, H. 1990. Yhteisö. Tampere. Vastapaino.

Lyyra, T-M., Pikkarainen, A. & Tiikkainen, P. 2007. Vanheneminen ja terveys. Tampere. Edita

Mäkinen, P., Raatikainen, E., Rahikka, A., & Saarnio, T. 2009. Ammattina sosionomi. Helsinki. WSOYpro Oy.

Parviainen, T. & Pelkonen, M. (toim.) 1997. Yhteisöllisyys - avain parempaan terveyteen. Työvälineitä hoitotyöhön. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskusraportteja 217.

Peltoniemi, T. (toim.) 2013. Pääasiana alkoholi. Helsinki. Lönnberg Painot Oy.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2012. Syrjäytymisen ja köyhyyden ehkäiseminen.

Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E., & Saari, S. 1996. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Rauma. Kirjapaino Oy West Point.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilen, M., Leppämäki, P. & Ekström, L. 2008. Vuorovaikutuksellinen tukeminen. Helsinki. WSOY Oppimateriaalit Oy.

Kevät 2013

Sosiaali- ja terveysala

SAATE

Hyvä päiväkeskuksen asiakas

Olemme tekemässä opinnäytetyötä liittyen päiväkeskus Kaartinkulman toimintaan. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää, miten päiväkeskus Kaartinkulman toimintaa asiakkaan arjen tukijana ja miten toimintaa tulisi kehittää.

Päiväkeskus Kaartinkulman asiakkaiden näkökulman esille saamiseksi on todella tärkeää, että saisimme teitä päiväkeskuksen toimintaan osallistuneita ihmisiä haastateltaviksemme. Opinnäytetyömme liittyy sosionomi amk-opintoihin, joita suoritamme Saimaan ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveysalan yksikössä Lappeenrannassa.

Haastattelut järjestetään päiväkeskus Kaartinkulman tiloissa kevään 2013 aikana. Yksi haastattelu vie aikaa arviolta puolesta tunnista tuntiin. Päiväkeskus Kaartinkulma voi käyttää selvityksemme tuloksia kehittäessään toimintaansa tai esimerkiksi hakiessaan taloudellista tukea toiminnalleen.

Haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja opinnäytetyöhömme osallistuva henkilö voi halutessaan keskeyttää osallistumisensa missä tutkimuksen vaiheessa tahansa. Haastatteluun osallistujien henkilötiedot eivät tule julki missään selvityksen vaiheessa ja haastateltavat pysyvät nimettöminä. Jokainen haastattelu nauhoitetaan, mikäli haastateltava siihen suostuu. Haastatteluaineistoa käsitellään ja säilytetään luottamuksellisesti, sekä hävitetään asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua.

Jokaiselta haastatteluun osallistuvalla henkilöllä pyydetään erillinen suostumus selvitykseen osallistumiseen ennen haastattelua.

Marjo Suomalainen
email: marjo.suomalainen@student.saimia.fi

Susanna Talikka
email: susanna.talikka@student.saimia.fi

Minna Viljakainen
email: minna.viljakainen@student.saimia.fi

Haastattelurunko

Taustatiedot:

Ikä

Sukupuoli

Ovatko päihteet liittyneet elämääsi? Jos ovat, niin kuinka kauan?

Päihteiden käytön vaikutukset arkeen:

Millaisia muutoksia havaitsit sosiaalisessa verkostossasi päihteiden käytön myötä? (Esim. perhe, parisuhde, ystävät)

Mikä on suhteesi päihteisiin tänä päivänä?

Minkä asioiden koet tukevan päihteettömyyttäsi?

Päiväkeskus Kaartinkulman toimintaan osallistuminen:

Mistä sait tietää päiväkeskus Kaartinkulman toiminnasta?

Mitkä asiat saivat sinut tulemaan uudestaan päiväkeskus Kaartinkulmaan?

Mitä hyötyä päiväkeskus kaartinkulman toiminnasta on sinulle ollut?

Minkälaiseen toimintaan olet itse osallistunut? (Päivätoiminta, retket, leirit, projektit)

Miten kehittäisit päiväkeskus Kaartinkulman toimintaa?